

Úhrady z vydobytých nerostů po novele horního zákona

Čemu odzvoní(?) a co nás čeká
v oblasti úhrad z dobývacích prostorů
a z vydobytých nerostů

Výhradní ložisko jako majetek - 1

§ 4

Ložisko nerostů

Ložiskem nerostů podle tohoto zákona (dále jen "ložisko") je přírodní nahromadění nerostů, jakož i základka v hlubinném dole, opuštěný odval, výsypka nebo odkaliště, které vznikly hornickou činností 1) a obsahují nerosty.

§ 5

Nerostné bohatství

(1) Nerostné bohatství podle tohoto zákona tvoří ložiska vyhrazených nerostů (dále jen "výhradní ložiska").

(2) **Nerostné bohatství na území České republiky je ve vlastnictví České republiky.**

Výhradní ložisko jako majetek - 2

§ 43a

Přechodná ustanovení k úpravám účinným od nabytí účinnosti zákona České národní rady č. 541/1991 Sb.

(1) **Ložiska nevyhrazených nerostů**, o nichž bylo rozhodnuto příslušnými orgány státní správy, že jsou vhodná pro potřeby a rozvoj národního hospodářství podle dosavadních předpisů, **se považují nadále za výhradní ložiska** podle tohoto zákona.*)

**) Rozumí se tím zákon č. 541/1991 Sb.*

Úhrady podle horního zákona

Do praxe byly úhrady v jejich současné podobě zavedeny zákonem č. 541/1991 Sb. jako

a) úhrada z dobývacího prostoru (§ 32a odst. 1),

b) úhrada z vydobytých nerostů na výhradních ložiskách (§ 32a odst. 2).

Na jejich zavedení do praxe se podílela i vyhláška č. 617/1992 Sb. která byla novelizována vyhláškou č. 426/2001 Sb. a vyhláškou č.

63/2005 Sb.

Vyhláška č. 617/1992 Sb. - 1

- Výši úhrady z **dobývacího prostoru** v rozmezí 100 Kč až 1 000 Kč na hektar, odstupňovanou s přihlédnutím ke stupni ochrany životního prostředí dotčeného území, charakteru činnosti prováděné v dobývacím prostoru a jejímu dopadu na životní prostředí, stanoví vláda nařízením (to ale **nebylo nikdy vydáno**).
- § 3 odst. 1 vyhlášky stanoví, že úhrada z vydobytých nerostů se vypočítává jako součin podílu nákladů na dobývání nerostů k celkovým nákladům na zhotovení výrobků z vydobytých nerostů, tržeb dosažených za prodej výrobků zhotovených z vydobytých nerostů a sazby úhrady. Výše sazby úhrady je uvedena v příloze č. 1. Výpočet úhrady z vydobytých nerostů se provede podle přílohy č. 2.

Vyhláška č. 617/1992 Sb. - 2

Příloha 1

Výše sazby úhrady podle druhu vydobytého nerostu

Druh vydobytého nerostu	Sazba %	Druh vydobytého nerostu	Sazba %
1. Radioaktivní nerosty	0,3		
2. Ropa na ložiskách se zbytkovými zásobami dotěžovanými pomocí druhotných těžebních metod	0,5	15. Kaolin pro papírenský průmysl	
3. Ropa a hořlavý zemní plyn	5	6	
4. Rudy	10	16. Ostatní druhy kaolinu	2
5. Grafit	1	17. Živcové pegmatity	1
6. Diatomit	2	18. Ostatní živcové suroviny	8
7. Sklářský a slévárenský písek	6	19. Křemen, křemenec, dolomit, slín, čedič, znělec, trachyt, pokud tyto nerosty jsou vhodné k chemicko-technologickému zpracování nebo zpracování tavením	
8. Bentonit	2	4	
9. Nerosty používané pro kamenickou výrobu, včetně štěpných břidlic	8	20. Vysokoprocentní vápenec	
10. Technicky využitelné krystaly nerostů a drahé kameny	10	10	
11. Sádrovec	5	21. Ostatní vápence a cementářské suroviny	
12. Keramické jíly a jílovce hlubinně dobývané	0,5	4	
13. Keramické jíly a jílovce dobývané povrchově	4	22. Uhlí hlubinně dobývané	0,5
14. Kaolin pro výrobu porcelánu	8	23. Uhlí dobývané povrchově	
		1,5	
		24. Ostatní vyhrazené nerosty	
		5	
		25. Stavební kámen	2
		26. Štěrkopísky	3

Vyhláška č. 617/1992 Sb. - 3

Příloha 2

Způsob výpočtu úhrady z vydobytých nerostů

$$U = \frac{Nd}{Nc} \cdot T \cdot \frac{S}{100},$$

kde Nd = náklady na dobývání nerostu (tis. Kč),

Nc = celkové náklady organizace na zhotovení výrobků (tis. Kč),

T = tržby za prodej výrobků (tis. Kč),

S = sazba úhrady (%),

U = výše sazby úhrady celkem (tis. Kč).

Výhody a nevýhody vyhlášky č. 617/1992 Sb.

- K výhodám patří snad jen to, že jde o dlouhodobě užívaný právní předpis.
- Nevýhod je celá řada, jako např.:
 1. složitost,
 2. nejasnosti vedoucí až k soudním sporům,
 3. obtížnost kontroly správnosti položek použitých ve vzorci a tím i výše úhrady,
 4. ne zcela jistý soulad této vyhlášky se zákonem,
 5. velký prostor pro ovlivnění konečného výsledku.

Novela horního zákona

- co se mění

1. Převod povinností báňsko-technické evidence do zákona (náhrada Hor (MPO) 1-01); nově zavedeny sankce.
2. Převod povinností z vyhlášky č. 617/1992 Sb. do zákona.
3. Nový systém úhrad; nutně vyžaduje zavést i přechodná ustanovení.
4. Omezení možnosti prominutí úhrady z vydobytých nerostů jen na případ velké havárie.
5. Definování pojmu „Opuštěné důlní dílo“.
6. Přizpůsobení se daňovému řádu.

Cíle nového způsobu výpočtu úhrad

1. Zjednodušit výpočet výše úhrady.
2. Zúžit prostor pro ovlivnění výsledku.
3. Umožnit jednodušší kontrolu.
4. Docílení co největšího souladu s daňovým řádem.
5. Vyšší výběr úhrad z vydobytých nerostů při zachování příjmu obcí na dosavadní úrovni.

Co se mění u úhrad?

- Zavádí se vyšší a pevné sazby úhrad z dobývacích prostorů v závislosti na povolené činnosti v něm.
- U vydobytých nerostů bude jednoduchý princip „tuna x sazba“; výjimka je u hnědého uhlí těženého povrchově, kde bude princip „tuna x sazba x výhřevnost“.
- Sazbu stanoví nařízení vlády; u většiny nerostů bude (asi) dvojnásobná oproti současnosti.

Úhrady podle „daňového řádu“

„Úhrady“ nejsou daní, ale jen „něco jako daň“. Proto bylo snahou v co největší míře se z hlediska procesního a správy úhrad přizpůsobit daňovému řádu (tedy zákonu č. 280/2009 Sb.). V zásadě tedy pro správu úhrad platí daňový řád a v horním zákoně jsou jen odchylky od daňového řádu, včetně pojmů, termínů, sazeb apod.

Nové pojmy v oblasti úhrad

Musíme si zvyknout na řadu nových pojmů, které jsou většinou převzaty z daňového řádu:

- „úhradové období“ – kalendářní rok,
- „zálohové období“ – od 1. 4. běžného roku do 31. 3. roku následujícího (oproti kalendářnímu roku je o 3 měsíce posunuto),
- „dílčí základ úhrady“ – množství jednotlivého druhu vydobyteho nerostu vykazovaného jako „čistá těžba“,
- „úhradové přiznání“ – přiznání k úhradám podle § 1 písm. d) vyhlášky č. 617/1992 Sb.,
- „oznámení“ – sdělení pro OBÚ o výši a určení, komu záloha patří; plátce je posílá do 15 dnů po lhůtě pro placení zálohy.

Úhrady z dobývacího prostoru

- Sazba ve výši 300,- Kč za každý, i započatý hektar plochy DP na zemském povrchu,
- sazba ve výši 1 000,- Kč za každý, i započatý hektar plochy DP na zemském povrchu v případě, že v DP je povolena hornická činnost spočívající v otvírce, přípravě a dobývání.
- I nadále platí, že úhrada je roční, musí být zaplacená do 31. 3. běžného roku a rozděluje se obcím podle velikosti plochy katastrálních území, na nichž se DP rozkládá.

Úhrady z vydobytých nerostů

- Plátcem úhrady z vydobytých nerostů je **držitel** dobývacího prostoru, nebo ten, kdo nerosty získal při ložiskovém průzkumu nebo nepovolenou těžbou.
- Základem je množství vydobytého nerostu za příslušný rok, tzv. „čistá těžba“; nezahrnují se do ní ani vnitřní ani vnější ztráty.

Sazby úhrad

- Sazba může být nejvýše 10 % tržní ceny.
- Konkrétní sazby pro jednotlivé nerosty nebo skupinu nerostů stanoví vláda nařízením (výčet nerostů přibližně odpovídá současnému výčtu nerostů podle vyhlášky č. 617/1992 Sb.). Toto nařízení dosud nebylo vydáno.

Jednotky množství a sazby úhrad (návrh MPO)

<u>Nerost</u>	<u>Jedn.</u>	<u>Sazba Kč</u>		<u>Nerost</u>	<u>Jedn.</u>	<u>Sazba Kč</u>
Ropa	m ³	558,00				
Hořlavý zemní plyn	m ³	0,27				
Uran	t	5 834,13				
Drahé kameny (vltavín, granáty)	kg	1 939,59				
Diatomit	t	4,95				
Sklářský a slévárenský písek	t	8,24				
Bentonit	t	3,32				
Nerosty pro kamenickou výrobu, včetně štěpných břidlic	m ³	17,55		Živec (oba druhy vydobytého nerostu) t		13,73
Sádrovec	t	21,84		Vysokoprocentní vápenec		t
Keramické jíly a jílovce dobývané hlubinně	t	10,43		10,55		
Keramické jíly a jílovce dobývané povrchově	t	34,74		Ostatní vápence a cementářské suroviny		t
Kaolin pro papírenský průmysl	t	13,79		3,25		
Ostatní druhy kaolinu	t	0,45		Uhlí černé (uhlí dobývané hlubinně)	t	9,90
Křemen, křemenec, dolomit, slín, čedič, znělec, trachyt, pokud jsou tyto nerosty vhodné k chemicko-technologickému zpracování nebo zpracování tavením	t	4,36		Uhlí hnědé (uhlí dobývané povrchově) GJ		1,18
				Uhlí hnědé (uhlí dobývané hlubinně)	t	3,88
				Stavební kámen	m ³	2,91
				Štěrkopísky		m ³
				3,39		
				Cihlářské suroviny	m ³	1,40
				Ostatní nerosty	t	50,37

Zálohy

- Zálohy jsou 3, každá ve výši 20 % předchozí úhrady tvrzené poplatníkem (většina případů; **pozor na § 33t odst. 3!**).
- Všechny tři zálohy vztahující se k **jednomu úhradovému období** jsou stejné, zjišťují se ze stejné předchozí úhrady tvrzené poplatníkem (většinou), tedy bez ohledu na výši těžby v daném roce.
- Zálohy jsou splatné do konce 3., 6. a 12. kalendářního měsíce zálohového období.
- Nejpozději do 15 dnů po splatnosti zálohy pošle plátce OBÚ oznámení o výši a určení zálohy.
- Zálohy se zúčtovávají v roce, ve kterém byly zaplacený (první záloha v daném kalendářním roce tedy bude odlišná od dvou zbývajících).
- Zálohy se neplatí z nerostů získaných při geologickém průzkumu ani z nerostů získaných nepovolenou těžbou.

§ 33t odst. 3 horního zákona

(3) Zálohy činí 20 % z předchozí úhrady, kterou je úhrada tvrzená poplatníkem v úhradovém přiznání za poslední předcházející úhradové období, za které podal úhradové přiznání. V případě podání dodatečného úhradového přiznání na úhradu vyšší za toto úhradové období, v případě stanovení vyšší úhrady správcem úhrady za toto úhradové období nebo v případě stanovení úhrady správcem úhrady za následující úhradové období, se stává předchozí úhradou tato vyšší nebo stanovená úhrada.

Řádné termíny

- Úhrada z DP – úhradové přiznání se podává a splatnost úhrady z DP je do 31. 3. daného roku.
- Úhrada z vydobytých nerostů:
 - a) 1. záloha je splatná do 30. 6. daného roku, oznámení o záloze do 15. 7.
 - b) 2. záloha je splatná do 30. 9. daného roku, oznámení o záloze do 15. 10.
 - c) 3. záloha je splatná do 31. 3. příštího roku, oznámení o záloze do 15. 4.
 - d) úhradové přiznání (vyúčtování za předchozí rok) se podává a splatnost je do 31. 3. příštího roku.
- Lhůtu pro podání úhradového přiznání nelze prodloužit.

Přechodná ustanovení - 1

- Úhrady z DP a z vydobytých nerostů za období před nabytím účinnosti této novely HZ se budou i nadále řídit dosavadními předpisy.
- Změna systému v placení úhrad z vydobytých nerostů, především přechod od tržeb za prodaný nerost (bez ohledu na to, kdy byl vytěžen) k množství nerostu vytěženému v daném roce (bez ohledu na to, zda byl v daném roce prodán nebo zpracován), si vynutila řadu přechodných ustanovení.

Přechodná ustanovení - 2

- U nerostů vydobytych v posledním kalendářním roce před nabytím účinnosti této novely HZ , ale neprodaných před nabytím účinnosti této novely HZ bude dvojitý režim úhrady: **v prvním roce** po nabytí účinnosti této novely HZ se budou i nadále **řídít dosavadními předpisy, po uplynutí 1 roku se budou považovat za prodané** (tedy i když jako neprodané zůstanou ležet na skládce) a úhrada za ně se vypočte jako součin množství a úhrady za jednotku množství vzatou z posledního přiznání před nabytím účinnosti této novely HZ.
- V obou případech se podává samostatné úhradové přiznání, v prvním případě v termínu do 31. 3., ve druhém případě v termínu do 31. 5. druhého roku po nabytí účinnosti této novely HZ.
- Nejpozději do 3 měsíců po nabytí účinnosti této novely HZ plátce oznámí OBÚ množství nerostů, na které se toto přechodné ustanovení vztahuje.

Přechodná ustanovení - 3

- Protože i u záloh došlo k významné změně, je také pro způsob placení záloh formulováno jedno přechodné ustanovení (viz čl. II bod 4 této novely HZ).
- První záloha podle této novely HZ se bude platit za II. čtvrtletí prvního roku po nabytí účinnosti této novely HZ, a to ve výši 20 % z předchozí úhrady zaplacené podle předpisů platných před nabytím účinnosti této novely HZ .

Termíny podle přechodných ustanovení

- Do 3 měsíců po nabytí účinnosti podat řádné úhradové přiznání (vyúčtování za předchozí rok) a zaplatit úhradu z vydobytých nerostů.
- Do 3 měsíců po nabytí účinnosti podat řádné úhradové přiznání (vyúčtování za předchozí rok) a zaplatit úhradu z dobývacího prostoru.
- Do 3 měsíců po nabytí účinnosti oznámit OBÚ množství nerostů vydobytých za předchozí rok, které nebyly prodány nebo spotřebovány pro vlastní potřebu.
- Do 6 měsíců po nabytí účinnosti podat zaplatit první zálohu, poslat OBÚ oznámení o záloze do 15. 7.
- Do 15 měsíců po nabytí účinnosti podat mimořádné úhradové přiznání za nerosty vydobyté v předchozím roce, které byly prodány nebo spotřebovány pro vlastní potřebu.
- Do 17 měsíců po nabytí účinnosti podat mimořádné úhradové přiznání za nerosty vydobyté v předchozím roce, které nebyly v předchozím roce prodány nebo spotřebovány pro vlastní potřebu a považují se za prodané nebo spotřebované pro vlastní potřebu .

Vedení dokumentace k úhradám

- Záznamní povinnost pro účely úhrady z vydobytych nerostů zavedená § 33r této novely HZ je v podstatě jen podrobnějším rozvedením povinností uvedených v § 10 odst. 1 písm. b), c) a f) HZ.
- V důlně měřické a geologické dokumentaci je nutné zaznamenat hranice těžby dosažené k 31. 12. daného roku (to ale neznamená, že se má měřit v poslední den roku - na Silvestra).

Možnosti kontroly

- Hlavním předmětem kontroly bude zcela jistě vykázané množství nerostů. Možnosti jeho kontroly jsou např.
 - pomocí měřické a geologické dokumentace,
 - pomocí vážních lístků nebo jiných obdobných údajů,
 - pomocí faktur.
- U hnědého uhlí dobývaného povrchového způsobem bude kromě toho kontrola zaměřena i na zjištění výhřevnosti uhlí a na výpočet váženého průměru výhřevnosti uhlí.
- Kontrola provedená s odstupem 4 – 5 let umožní eliminovat většinu nahodilých chyb měření, vážení apod.

Sankce v HZ

- Poprvé jsou v HZ sankce, ale jen za nesplnění povinnosti vztahující se k báňsko-technické evidenci (§ 29a této novely HZ).
- Sankce je jen vůči právnické a podnikající fyzické osobě a může dosáhnout až 100 000,- Kč.
- Sankci může udělit jen MPO.

Děkuji Vám za pozornost

a přeji Vám hodně úspěchů při aplikaci
novely horního zákona!